

Zou er ergens anders in Nederland ook zo'n aparte straat bestaan, waarvan de bewoners met elkaar een prachtig album in elkaar zetten? De aanleiding tot dit album was de viering van het honderdjarig bestaan van de straat in 2003. Er werd een straatfeest georganiseerd dat klonk als een klok en er kwam een album, een historisch document, waar praktisch alle bewoners hun bijdrage aan leverden.

Wie was Van Beverningh?

Eerst iets over de man die zijn naam gaf aan de straat: Hieronimus van Beverningk, volgens de oude spelling, en zijnde 'Thesaurier-Generaal der vereenigde Nederlanden', wat we nu Minister van Financiën zouden noemen, leefde van 1614 tot 1690. Op 31-jarige leeftijd werd hij al schepen van Gouda, zeg maar wethouder. Niet lang daarna werd hij lid van de Staten van Holland en in 1653 lid van de Staten-Generaal. Ook internationaal timmerde hij aan de weg: door zijn toedoen werd in 1674 de Vrede van Westminster gesloten. Bij vele vredesmissies waarbij ons land betrokken was, werd de hulp ingeroepen van de diplomaat Van Beverningh. Hij kwam helaas door een sukkelig ongeval te overlijden: hij stierf aan de gevolgen van een val van een ladder in de bibliotheek. In de St. Janskerk in het centrum is zijn marmeren familiegraf te bewonderen.

Hieronimus van Beverningk

Feest

Het eeuwfeest werd gehouden op het doodlopende stuk van de straat en de organisatie was in handen van een aantal straatgenoten. De organisatoren hebben enorm veel werk verzet, wat resulteerde in een gevarieerd programma. Bij de opening van het feest kreeg Van Beverningh lof toegezwaaid, daarna was er een borrel, waren er muziekopvoeringen, werd er een stoepteken- en opstelwedstrijd voor de jeugd gehouden, een botanische wedstrijd voor de ouderen, vond de jurering plaats van de zelfge-

maakte naambadges en genoot men van een barbecue.

Het begin

Toen het eerste gedeelte van het Van Bergen IJzendoornpark was opgeleverd legde de gemeente in 1903 een straat aan, aan de zuidkant van de vijver. Dit werd de Van Beverninghlaan. De straat kreeg langzamerhand vorm met een blok van vijf luxe middenstandswoningen in Jugendstil-stijl, de huidige nummers 19 t/m 23, ontworpen door architect Cromhout, waarvan nummer 23 het eerste (hoek)huis was. In de gevels van deze vijf huizen zitten bijzondere tegeltableaus met voorstellingen van dieren en plantaardige motieven, die christelijke en aziatische symboliek vertegenwoordigen. Voor de liefhebbers een kleine bloemlezing: padden stonden voor wellust, vleermuis stond voor afgunst, duif voor vrede, eekhoorn voor ijverige voorzorg, zwaluw voor huiselijk geluk, zwaan voor zuiverheid en vermogen hoofd- en bijzaken te onderscheiden, adelaar voor waakzaamheid, vertrouwen en kracht en orchideeën stonden voor decadentie of onschuld. Jawel.

Van Beverninghlaan

Verzakking

De bewoners van nummer 19, aannemer Ton van Loon en zijn vrouw Tanny Noteboom, wisten in hun woning de modernisering uit de jaren zestig, waarin alles glad en strak moest zijn, vakkundig weg te werken. Oorspronkelijke details zoals gestucte plafonds, trapleuningen met spijltjes en paneeldeuren met ruitjes werden

weer in oude luister hersteld. Ze ontkwamen niet aan een flinke ophoging van de tuin met nieuwe schuur. Maar omdat in 1990 herstel van de fundering van nr. 19, 20 en 21 kennelijk niet goed was gedaan, zakte het huis alsnog. Tijdens de herstelwerkzaamheden zakte het huis in één klap vijf centimeter, wat ontaardde in klemmende deuren, scheuren in muren, etc. Gelukkig kwamen ze in goed overleg met de burens uit de misère. De buurman van nummer 20 verwoordde het aldus, het veel aangehaalde citaat: 'Elk nadeel heb z'n voordeel', omdat het noodzakelijke regelmatige overleg tussen de betrokken burens de basis vormde voor de nieuwjaarsborrel. In 1960 kocht de familie Van de Post (Compaxo) nummer 18, 21 en 22 van de overheid, die er kantoor hield. Tot 1980 heeft de familie met hun gezinnen de drie panden bewoond. In een van die panden kwam bij een volgende bewoner –na een week trekken– onder het donkergroene zijdebehang de handtekening van de behanger uit 1947 er nog onder vandaan. Verassend detail.

Nummer 24 op de hoek van de Van Swietenstraat werd jarenlang bewoond door een zenuwachtig met praktijk aan huis. Dit prettige huis heeft maar twee nadelen: het heeft geen tuin en geen schuur of garage (maar dit laatste heeft maar een enkeling). Voor de huidige bewoners maakt de nabijheid van het park het gemis aan tuin ruimschoots goed. En zo is het maar net. Aan de andere kant op de hoek van de Van Swietenstraat staat De Walgaerde (wal-gaerde = beschermde tuin), een groot herenhuis, dat sinds 1974 na een ingrijpende verbouwing fungeert als gezinsvervangend tehuis voor 15 kinderen met een ontwikkelingsachterstand. Het huis heeft de beschikking over een ruime tuin. Het is prettig als de kinderen met de buurtkinderen kunnen spelen om zodoende te leren van elkaar. Afwijkend van de andere bouwstijlen, zoals Jugendstil, eclectische stijl of chaletstijl, is het moderne pand op nummer 12, gebouwd rond 1955 op het terrein van de kaashandel. Van 1970 tot 1996 was hier de dierenartsenpraktijk van Oldenbandringh gevestigd, de praktijk verhuisde daarna naar de Kattensingel.

Achter de tuin van nummer 16 lag een stuk braakliggende grond, eigendom van de kaashandel. De bewoner mocht dat stuk voor tien gulden per jaar huren als speelplek voor de kinderen. Daar maakten de kinderen dankbaar gebruik van door er te kamperen, vuurtje te stoken en boomhutten te bouwen. Ook de volgende bewoner kon van deze voordelige regeling gebruik maken. Helaas kwam aan de idylle een eind toen de kaashandel dit stuk weer bij het hoofdterrein trok en met een hoog hek afsloot

van de tuinpoort: de gemeenschappelijke achteruitgang naar de Van Swietenstraat.

Van Beverninghlaan

Bodemgesteldheid

Als een rode draad door de geschiedenis loopt de ellende veroorzaakt door de zwakke bodemgesteldheid in dit deel van Gouda. Het feit dat achter de tuinen langs de Jan van Zwolle Wetering gestroomd heeft tot de demping in 1937, zal de bodem er niet beter op hebben gemaakt. Onder anderen in 1986 is de straat flink opgehoogd en werden er nieuwe leidingen en kabels gelegd. Tussen 1990 en 1995 was het tijd voor herstel van de fundering bij de hele rij huizen. Her en der moesten de tuinen 60 cm opgehoogd worden. Bij nummer 15 werd de oude schuur vervangen door een nieuwe, de oude was dermate verzakt dat o.a. de fietsen het niet droog hielden. Nu is dat verleden tijd doordat er goed is onderheid. Van dit huis is bekend dat er tussen 1973 en 1983 's zondags kerkdiensten werden gehouden: de bewoner was lid van de Vergadering der Gelovigen; hij verdween als predikant naar Canada. In de afgelopen honderd jaar is de straat ongeveer zes meter opgehoogd, de laatste keer in 2006 bij het vernieuwen van de riolering. Maar de rijweg langs de vogelkooi in het park is al met al wel ruim tien meter opgehoogd. De bewoner met de meeste 'dienstjaren' in de laan zal de heer Ab Spruijt zijn, die vanaf 1972 met echtgenote Teak in de bungalow op nummer 4 woont. De heer Spruijt werd in 1925 geboren op nummer 36 (waar ooit een legendarische duiventil achter stond) en is zijn straat steeds trouw gebleven. Nummer 5 werd gebouwd in 1930 voor de bekende bankier De Mol. Vanaf 1972 tot 1980 werd in de voorkamers van het huis van familie Van Eijden een tandartsenpraktijk uitgeoefend, na de aanbouw kon de praktijk daarheen. Helaas moest om gezond-

heidsredenen en later het overlijden tandarts van Van Eijden de praktijk worden opgeheven, wat voor met name de patiënten uit de buurt een enorm gemis is. Op nummer 34 heeft de familie Leefsma gewoond. Rini Leefsma-Nagtegaal tekende en schilderde voor de oorlog in het gebouwtje achter nummer 32; achter in de tuin van dat huis werd aan de sloot –de later gedempte Jan van Zwolle Wetering– een atelier gebouwd, dat door diverse kunstenaars gebruikt werd. Het was echter een hachelijke onderneming om vanuit de tuin langs het water bij het atelier te komen. Ook haar dochter heeft er een aantal jaren met haar echtgenoot gewoond.

Geen psychopaten

Nummer 37 is (ook) een prachtig hoekhuis uit 1912. Het is tot 1955 bewoond geweest door de heer Hupkes, directeur van de Goudse Machinefabriek. Na diens dood woonde zoon Chris Hupkes er nog tot 1968. Het was eigendom van de Goudse Machinefabriek en werd toen verkocht aan de Stichting Helpt Elkander, die het tot 1977 als verpleeg- en verzorgingshuis ging gebruiken. In de koopovereenkomst stond een beding, dat er geen 'psychopaten' in mochten worden gehuisvest. Het pand werd ingrijpend verbouwd om zo veilig en functioneel mogelijk dienst te kunnen doen; dit ging ten koste van veel oorspronkelijke details. Hierna is het huis weer door gezinnen bewoond en zoveel mogelijk

in de oude staat gelaten, op het smakeloos gewijzigde trappenhuis na, volgens een van de vroegere bewoners. Enkele badkamers werden gesloopt evenals de brandtrap. De kanjer van een gasketel in de kelder werd vervangen door een HR-ketel elders, zodat men weer gebruik kon maken van een echte kelder. Een opvallend huis is nummer 38-39, in 1907 in koloniale stijl gebouwd door de heer Van Rijn van Alkemade. Vroeger heette het Villa Insulinde en tegenwoordig heet het Villa Honk. Het werd in opdracht van een koloniaal gebouwd met de mededeling: 'maak er maar een tropenhelm van', vandaar het torentje, dat louter voor de sier is gebouwd. Onder anderen de burgemeesters Gaarland, James en Van Rheenen hebben er gewoond. Het huis is als één huis gebruikt en ook gesplitst in 38 en 39. Nu is het een '3-generaties huis' met op nummer 38 het echtpaar Chang en op nummer 39 hun dochter met echtgenoot en kleindochter. Het voert te ver om hier alle bijdragen, die in het album staan, te bespreken. Alles is de moeite waard. Op 8 september kunt u tijdens Open Monumentendag langs gaan bij een van deze prachtige huizen, waarvan er een aantal op de rijksmonumentenlijst staan.

(Bron: Het Van Beverninghboek, Ter gelegenheid van 100 jaar Van Beverninghlaan 1903-2003 door Tanny Noteboom, Gouda 2004.)